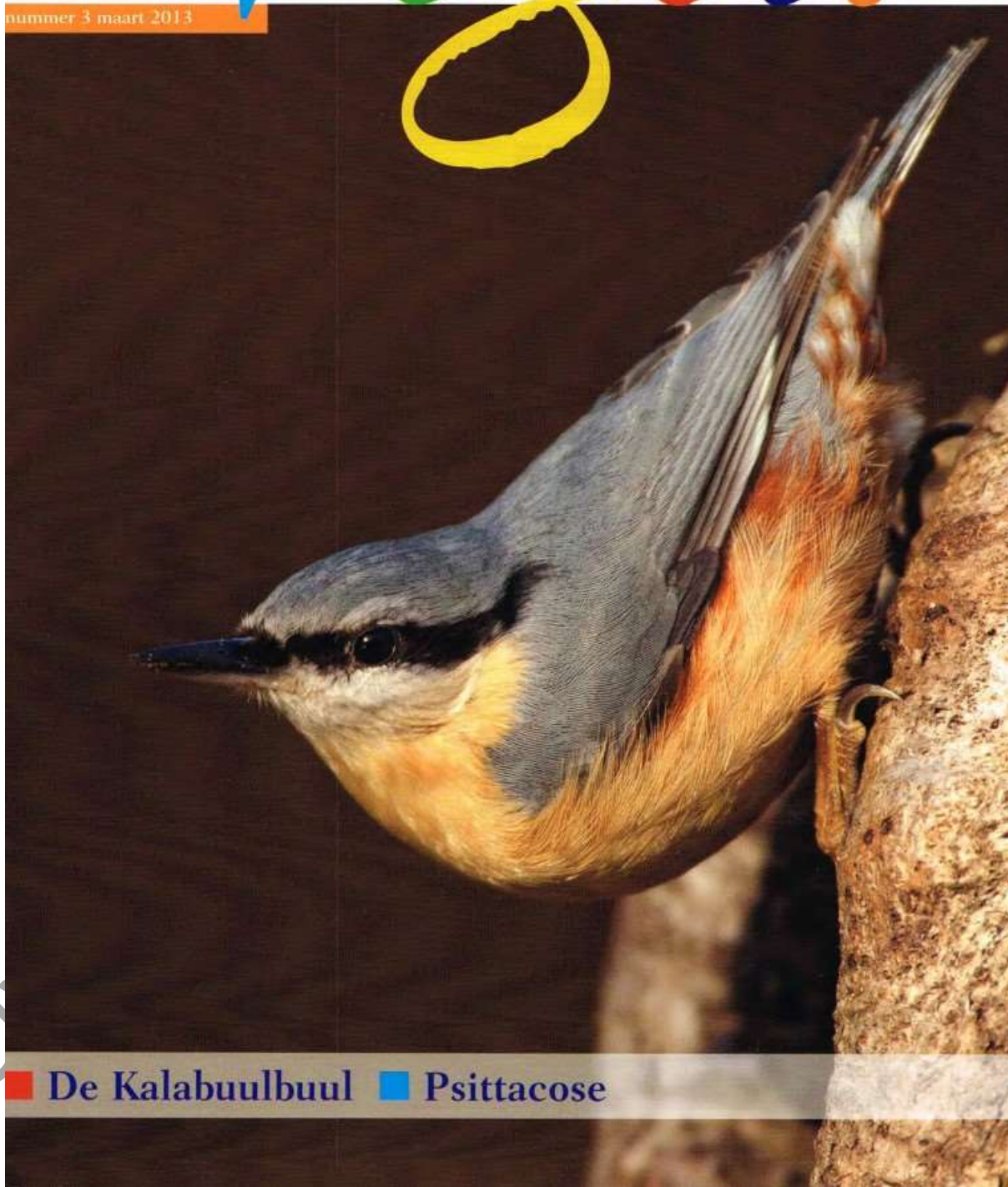

Onze Vogels

maandblad van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers

nummer 3 maart 2013

■ De Kalabuulbuul ■ Psittacose

- 04** Wereldshow Hasselt: interview en kampioenen **08** De kalabuulbuul
- 11** Column voorzitter **12** Kleuren zien bij vogels
- 17** Ringenbestelling 2014 en formulieren **21** Vogelkunde
- 22** Loro Parque Tenerife **24** Papegaaizenziekte
- 27** Column keurmeester **28** Jaar uit het leven van een keurmeester deel 2
- 30** Bondsmededelingen **33** NBvV info **34** Kalenderartikel

Foto voorpagina: Boomklever - Het opvallende, gedrongen lichaam en de kleur van het verenkleed zijn de belangrijkste kenmerken van de boomklever. In Nederland is de vogel met geen enkele andere soort te verwarren. **Foto:** Piet de Dreu

NBvV

Uitgever: 'Onze Vogels' is het maandelijkse tijdschrift van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers. Een organisatie van vogelliefhebbers met ca. 30.000 leden. De NBvV is opgericht in 1933. De totale oplage van Onze Vogels bedraagt 32.000 exemplaren. Het tijdschrift wordt toegestuurd aan leden, verspreide leden en binnen- en buitenlandse abonnees. Men wordt lid van de NBvV door zich aan te sluiten bij een van de circa 540 plaatselijke verenigingen van de bond. Ook bestaat de mogelijkheid om verspreid lid te worden: iemand die principieel geen lid wenst te worden van een afdeling/vervinging kan verspreid lid worden van de NBvV. Een verspreid lidmaatschap kost € 36,00 per jaar.

Abonnementenprijzen: Nederland € 26,00 (hij automatische incasso – anders zijn € 2,50 extra administratiekosten verschuldigd). België € 28,00, priority Europa € 61,00, Landen buiten Europa € 91,00. Verspreid lid buitenland: boveng vermelde bedragen met € 10,00 verbogen. Het abo-

nementsjaar loopt van 1 januari tot en met 31 december.

Adres: NBvV, Postbus 74, 4600 AB Bergen op Zoom, tel. 0164-235007, e-mail: info@nbvv.nl, website: www.nbvv.nl. ABN AMRO bank: 46.89.59.262, BIC: ABNANL2A, IBAN: NL55ABNA0468959262 ING bank: 11.48.324, BIC: INGBNL2A, IBAN: NL96INGB0001148324. T.a.v. Ned. Bond van Vogelliefhebbers. De NBvV staat ingeschreven in het verenigingsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Breda onder nummer 40280824.

Redactie: Pieter van den Hooven (tropen), Jan de Bruine (eindredactie en zangkanaries), Henk van der Wal (postaurkanaries), Theo van Kollenburg (kleurkanaries), Ger Essenberg (vruchten-, insecten- en nectareters), Piet Oosterdelinden (eindredactie en kromsnavers), John van der Jagt (Europese cultuurvogels), Tino Simons (eindredactie), Hans van der Sroon (redactiecoördinatie en jeugd), Klaas Snijder en Wil Groot (tekstcorrectie).

Redactieadres: Bondsbureau NBvV, t.a.v. redactie Onze Vogels, Postbus 74, 4600 AB Bergen op Zoom. Tel. 0164-235007 e-mail: hunsvanderstroom@nbvv.nl

Zakelijke advertenties: Tarieven en deadlines voor zakelijke advertenties zijn te verkrijgen bij René van Looen, via het bondsbureau te Bergen op Zoom.

colofon

Verantwoordelijkheid: De Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers is niet verantwoordelijk voor de gepubliceerde advertenties en kent geen verplichting tot het opnemen van advertenties. De auteurs blijven verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikelen. Door publicatie neemt de NBvV geen enkele verantwoordelijkheid op zich. Overname van artikelen, illustraties, foto's of gedeeltes daarvan is zonder schriftelijke toestemming niet toegestaan.

Verontvinding: Aad Koekeman, X-Media Solutions; Doetinchem.

Druk: Senefelder Misset B.V., Doetinchem.

Het volgende nummer wordt ter post bezorgd in de tweede volle week van de volgende maand.

Betrouwing lidmaatschap: Afdelingsleden kunnen, indien gewenst, hun lidmaatschap beëindigen middels opzegging bij de vereniging waar zij lid zijn. Dit kan per kwartaal. Verspreide leden kunnen hun jaarlidmaatschap telkens male per 31 december opzeggen via het Bondsbureau.

Wereldshow Hasselt

De weg naar

Op deze pagina's treft u traditiegetrouw een overzicht van de Nederlandse winnaars op de voorbije wereldshow. We mogen wederom spreken van een eclatant succes en uiteraard gaan onze felicitaties uit naar de inzenders die goud, zilver of brons wonnen. Omdat de wereldshow dit jaar dicht bij huis was bezochten veel deelnemers en bezoekers uit Nederland de show natuurlijk persoonlijk.

Inmiddels zijn er (ook richting bonds-bureau en COM-Nederland) toch wel wat kritische noten gekraakt. Met name over de hoge inschrijfkosten, de slechte verlichting en de enorme drukte bij de entree kwamen veel klachten binnen. Uiteraard mag van COM-NL verwacht worden dat er op deze zaken gereageerd wordt. Bovenstaande neemt echter niet weg dat de wereldshow toch een fantastisch gebeuren in de vogelwereld is.

Winnaar

Ons blad maakt er inmiddels een goede gewoonte van om elk jaar een van de winnaars voor het voetlicht te plaatsen. Ditmaal wil ik u kennis laten maken met Erik van den Branden, woonachtig in wat voor velen een onbekend hoekje van Nederland zal zijn, namelijk Nieuw-Namen in het oostelijkste stukje van Zeeuws-Vlaanderen - vlak tegen het Antwerpse havengebied aan. Vreemd toch: 't is maar een vlekje, maar als je bedenkt dat de Hedwigepolder om de hoek is weet een ieder het opeens toch te liggen... Erik had dit jaar drie maal prijs, te weten: Goud met een stam zwavelgele dikbekcini's, Goud met een hybride "gestreepte cini x kanarie" en Zilver met een mutant "agaatputter x agaatkanarie". De liefhebberij in de kweek

van (soms wat oneerbiedig overkomend) "bastaarden" is van oudsher in de grensstreek een veel beoefend aspect van onze hobby en Erik is daar een succesvol equivalent van. Hij heeft tijdens zijn bezoek aan Hasselt naar eigen zeggen dan ook genoten van de diversiteit aan bastaarden.

Nieuw-Namen

Erik van den Branden is sinds 1981 lid van de afdeling Nieuw-Namen. De afdeling was toen op sterven na dood. Een hechte club liefhebbers, waaronder Erik, heeft besloten de club een doorstart te gunnen en de handen flink uit de mouwen gestoken. Het jaar daarop was er toch weer een bescheiden show met 270 vogels. Dit aantal groeide in de loop der jaren gestaag, in 1994 kon men alweer de districts-show aan en de laatste

Uit ons archief:
een bastaard
"zwavelgele
dikbekcini x
kruisbek" van
Erik uit het
jaar 2010

tien jaar mag men steeds rekenen op een aantal van 900 tot 1100 vogels. Dat is, mede gezien het feit dat we het (met alle respect overigens) over een geografisch lastige plek hebben, toch wel een heel mooi resultaat voor een actieve afdeling met thans een kleine 50 leden! Volgens Erik (sinds 2010 vanwege zijn verdiensten voor de club drager van de speld voor Bijzondere Waardering van de bond) komt dat vooral omdat de afdeling enerzijds goede contacten onderhoudt met Belgische KBOF-leden en anderzijds omdat men grote waarde hecht aan sociale activiteiten en -contacten. Men gaat bijvoorbeeld bij tentoonstellingsdeelname altijd uit van gastvrijheid op elkaars shows en er wordt voor gezorgd dat dit

ook steeds wederzijds is. Het verschil tussen België en Nederland is tenslotte ook maar klein – in de praktijk gaat het letterlijk over een paar voetstappen.

Palmares

Met Erik spreken over de liefhebberij is een waar genoegen. Hij praat met veel verstand van zaken over z'n vogels en z'n ideeën. Eens te meer blijkt me dat kampioen worden (en blijven!) geen toevalstreffer is, maar het resultaat van zorgvuldige en doordachte activiteiten. Erik heeft z'n kampioenspiraties langzaam opgebouwd. In 1994 deed hij, toen nog in Breda, voor

het eerst mee op het NK. Successen werden geprolongerd en na vele goede resultaten volgde pas de stap naar de wereldkampioenschappen. De eerste maal was dat in Portugal, later volgden Tours en Almeria. Dat laatste was nog niet zo eenvoudig: door ziekte had Erik veel minder tijd voor de vogels en omdat zulks toch te merken is verwachtte hij er niet veel van. Gelukkig kwamen de vogels tussen Kerst en Oud en Nieuw toch goed in conditie en werd de titel verdedigd met het behalen van 3 maal Goud. In totaal won Erik op WK's 8 maal Goud, 2 maal zilver en 1 maal brons. En dan

Erik van den Branden met de inmiddels teruggekeerde stam vogels

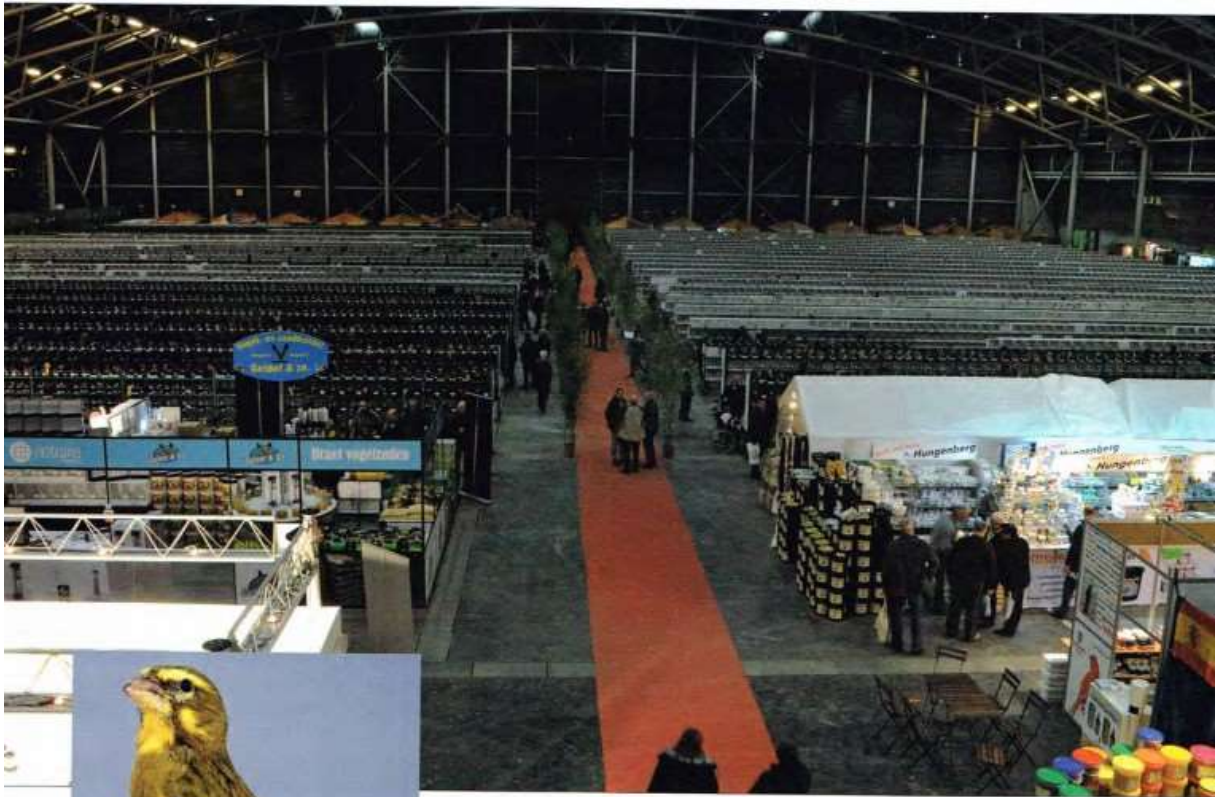
hebben we het nog niet eens gehad over de vele andere prijzen, bijvoorbeeld gewonnen op de Gouden Ring show te Roeselare en de provinciale van de KBOF. Erik laat mij met trots vele keurbriefjes van z'n vogels zien en uw verslaggever kan u melden met eigen ogen gezien te hebben dat daar hele series inzendingen tussen zitten waarbij de laagste niet onder de 92 punten komt!

Bastaarden

Erik begon ooit met kanaries. Zoals gezegd is de kweek van bastaarden in de grensstreek sowieso populair, dus gaandeweg kwam dat er van. Wat Erik er vooral aan boeit is de uitdaging van het combineren van de vogels en de sport mooie contrastrijke vogels te kweken. In de loop der tijd is hij (veelal met de cini's als uitgangspunt) aan de slag gegaan met combinaties waarbij kanaries een mindere rol spelen. Soms is dat lastig, want Erik streeft er naar om niet expliciet te werken met pleegouders. Al wil hij bij onvoldoende nestzorg natuurlijk nog wel eens een jong overzetten. Heeft hij goede resultaten dan borduurt hij er ook op verder. Na het seizoen kun je namelijk rustig de beste bastaarden bewaren en als overjarige kweek opnieuw spelen. "Een goede vogel blijft een goede vogel!"

Aandacht

Pratend over kweek en opfokken wordt mijn stelling dat de echte kampioenen geen geheimen kennen, maar daarentegen uitblinken in aandacht, kennis en energie weer eens bewaarheid. Wat je er in stopt komt er uiteindelijk ook weer uit. Erik steekt dan ook heel veel tijd en energie in z'n hobby. In de kweekperiode is hij al voor zessen bij z'n vogels te vinden, omdat hij werkt doet z'n vrouw tussen de middag nog een rondje eivoer en eenmaal thuis-

Impressie van de Wereldshow

De zwavelgele dikbekcini

welke vogels hij zal spelen, dan laat hij de vogels alle dagen overspringen. Ze gaan vaak in de speelkooi en daarna steeds maar weer op een andere plaats. De vogels raken overal aan gewend en blijven mede daardoor rustig en goed in de veren.

Een typisch probleem bij de zwavelgele dikbekcini's is het feit dat deze vogels vaak in december een dipje kennen. Dit is te wijten aan hun Zuid-

Afrikaanse oorsprong. Een tip van Erik: komt dit voor, dan niet per se langer, maar wel intensiever belichten en wat extra eivoer. Overigens wil Erik aan ons ook nog wel zijn allerbelangrijkste tip voor de tentoonstellingsvogels kwijt: zeker drie maal per week kletsnat spoelen. Natuurlijk niet te laat op de dag, zodat ze wel echt droog de nacht ingaan. Een garantie voor strakke bevedering! <

- > gekomen is er voor het eten alweer een controlerondje. Vervolgens na de warme hap om kwart over zes weer "op 't kot" voor controles, schoonmaak, ringen, etc. De kritische factor voor succes is volgens Erik dan ook vooral tijd. Maar ja: "De inspanning is de ontspanning" zegt hij. Als specialiteit noemt Erik het feit dat hij veel aandacht besteedt aan het africhten van de vogels. Na de rui worden de vogels geselecteerd en opgekoooid. Is eenmaal besloten met

Afscheid

En dan komt het moment waarop ik deze sympathieke vogelliefhebber ook weer moet verlaten. Dat valt nog niet mee, want uiteraard moeten de volières en kweekkooien ook nog bekeken worden. Een flink aantal potentiële combinaties zitten alweer bij elkaar – waaronder in mijn ogen toch wel heel bijzondere (Erik is bezig met combinaties van o.a. fratertjes). Ik zie mooie vogels zitten. Strak in de veren en in goede conditie. Ook weer niet van die veel te grote halve kippen, maar échte vogels die goed in verhouding zijn. Dat ze kerngezond zijn kan zelfs een leek als ik wel zien. Het is duidelijk: uit de stal van Van den Branden zit nog veel moois aan te komen!

Enkele dagen oud

Vette hapjes voor de jongen verzamelen

Fokverslag van de *Kalabuulbuul* *Pycnonotus cafer*

Vrijwel wekelijks bezocht ik met een paar vrienden vogelbeurzen, zo ook begin april in Venlo. Hier zag ik een 3-tal koppels kalabuulbuuls zitten. Gefascineerd door hun fraaie tekening en kleurenpracht gingen we ze eens goed bekijken. Ze bleken van een Duitse fokker, die er vanaf wilde omdat hij ermee moest stoppen. Nu hoor ik dergelijke verhalen wel vaker, maar na nog een paar rondjes gelopen te hebben bleef ik er toch weer bij uitkomen.

Uiteindelijk hebben we 2 koppels gekocht, ik 1 koppel en mijn vriend ook 1 koppel. We kregen er de kooitjes en al bij. Hij vertelde me dat ze 1 en 2 jaar oud waren en al jongen voortgebracht hadden. Ze broedden bij hem in half-open nestkasten. Ik mocht de jongen niet in het nest ringen, want dan gooiden ze de jongen eruit.

Vogelverblijf

Thuis gekomen rees de vraag: "Ja, waar zet ik ze nou neer." Ik plaatste ze bij een koppel rode kardinalen waarvan ik wist dat de man niet agressief was. Echter, zijn pop was het er helemaal niet mee eens en bleek agressiever dan ik dacht. Dus moest ik de rode kardi-

De jongen zijn nu 8 dagen oud

nal en elders onderbrengen. De kalabuulbuuls kregen een beplante voliëre van ongeveer 2,5 m diep x 2 m breed met hierin een flinke taxusstruik en een hoge volle conifeer. Ik had er een 3-tal nestkasten in gehangen waar mijn schamalijssters het altijd prima in deden. Het waren vruchteneters bij uitstek; ik voerde bijna dagelijks een halve appel of sinaasappel, ook regelmatig een stukje banaan ging er in als koek. Ook waren ze verzot op Orlux Unicompleet korrel. Het drinkwater zuurde ik aan met combimix. Ondanks het vele fruit waren hun poepjes toch mooi vast. Verder hangt in elke voliëre een sepiaschelp waar mijn vogels gretig aan pikken, zeker als er eitjes op komst zijn.

Broedproces

Ze kregen volop nestmateriaal zoals wat hooi, mos en langdradige kokosvezel. Ik geloof dat ik wel 100 keer in de nestkasten gekeken heb, maar nergens kon ik een sprietje bekennen. Na een week of 4 zag ik in de vork van de taxus op een nog oud achtergebleven touwnestje een flinke hoop mos liggen. Ik vermoedde dat dit de bodem van een nest zou zijn en met enige hoop verliet ik de voliëre. Een dag later zag ik geen

vorderingen en bijgevolg draaide ik wat kokosvezel in elkaar en legde het er op. Binnen enkele dagen was er van kokosvezel een flinke toren op gevlochten die van binnen behoorlijk diep was. Nu zag ik voor het eerst het baltsgedrag waarbij het mannetje met een gebolde rug en iets gespreide vleugels steeds naast het popje neerstreek en al kwetterend en kloekend met zijn hele lijf schudde, waarbij ik steeds neigde te zeggen: "Let's shake it baby." Na enkele dagen lagen er 3 eitjes in het nestje, wit met een rozige gloed erover en een bruin gespikkelde achterkant. De eitjes werden 2 weken door het popje bebroed. Het popje was nauwelijks zichtbaar maar haar staart stak er met vlag en wimpel boven uit. Bij elke benadering van de voliëre was het popje van het nest. Maar toch ging alles goed. Zekerheid kreeg ik hieromtrent toen ik 2 eierdopjes op de voeder-tafel zag liggen.

Voor mij het teken dat ik ze extra moest gaan voeren

Ik gaf ze kleine wasmotten, buffalowormpjes, witte (pas vervelde) meelwormen en krekels maat 6 in mijn zgn. transparante krekelsbakken. Bovenstaand alles levend!

Dit voedingspatroon werkt perfect bij al mijn vogels.

Opfok

Na een paar dagen keek ik in het nest en bij de eerste de beste trilling staken de jongen hun kopjes omhoog; ze schudden alle 3 typisch knikkebollend met hun kopjes (Let's shake it baby). De jongen waren nauwelijks hoorbaar. Ze groeiden als kool en beide ouders voerden volop.

Aanvankelijk dacht ik dat ik een tel-fout had gemaakt omdat de jongen met 9 dagen al volledig in de veren op de rand van het nest zaten. En zelfs al een staartje hadden. Echter, bij het volgende broedsel bleek de telling te kloppen. Met 10 dagen zag ik al 2 jongen boven in de struik zitten. Eentje, de grootste, zat al boven in de voliëre. Voor mij altijd een teken dat het gezonde, sterke jongen zijn. Onder luid protest van de ouders pakte ik de jongen, die nu angstig door de voliëre fladderden, om ze te ringen met 4 mm ringen. Met wat vaseline ging dit nog net. Omdat ik ze vervend had met levend voer werden diepvries insecten niet of nauwelijks gegeten. Het voeren was >

Een van de ouders

Uitgevlogen op een leeftijd van 10 dagen

› haast niet bij te houden en zodoende plaatste ik in de volière een glazen schaal welke ik dagelijks vulde met een flinke handvol meelwormen, die goed werden opgenomen en gevoerd. Verder gaf ik ze grotere krekels en wasmotten.

Volwassen jongen

Enkele dagen na het uitvliegen begon het popje het nest te fatsoeneren en na een dikke week lagen er weer 5 eitjes in het nest.

Om de jongen spoedig zelfstandig te krijgen hing ik overal aan haken halve appels en sinaasappels op, wat goed lukte. Het weghalen van de jongen bij hun ouders bleek wat lastiger dan verwacht. Tegen dat het nieuwe legsel uitkwam ving ik de jongen uit en plaatste ze een paar volières verderop samen met enkele jonge rode kardinalen. Tegen het eind van de middag heb ik ze maar weer teruggezet nadat ze de hele dag tegen het gaas hadden gefladderd. Ook werd er constant om hun moeder geroepen, die dit op haar beurt gretig beantwoordde.

Pas bij het uitkomen van de nieuwe jongen bemerkte ik wat lichte agressie van het mannetje, tevens voerde hij de eerste jongen niet meer. Dit vergemakkelijkte het verplaatsen van de jongen omdat de ouders hun noodroepen niet meer beantwoordden. De ouders ontfermden zich nu over hun nieuwe kroost en ik schakelde weer over naar kleiner levend voer. Bij de eerste jongen had ik nogmaals overal halve appels opgehangen die

gretig aangepikt werden. En na een dag verminderde het geroep van de jongen en weldra volgden ze de kardinalen naar de voedertafel waar volop meelwormen en Orlux Unicompleet korrel vermengd met universeel te vinden was.

Volgende legfels

Na enkele dagen keek ik weer in het nest en alle 5 de eitjes waren uitgekomen. De jongen lagen verstregeld in elkaar en ik moest goed kijken hoeveel kopjes er waren, die weer knikkebolend omhoog staken.

Nu verwachtte ik dat er wel een paar jongen zouden af vallen, maar niets was minder waar. Het nest lag tegen het uitvliegen overvol, de oudste bovenop, de kleinste onder. De jongen waren dit keer behoorlijk luidruchtig. Zeker de onderste jongen moesten hard roepen om gevoerd te worden.

Met 9 dagen ging ik eens kijken hoe het met ze ging. Met een enorme schrikreactie tot gevolg. De jongen vlogen alle kanten op. De 2 kleinsten zette ik terug in het nest maar ook deze vlogen weer onmiddellijk weg. De volgende dag zaten alle jongen weer mooi bovenin de volière. Ze deden het perfect en het gehele proces herhaalde zich weer. Nest 3 volgde met 3 jongen, ook hier verliep alles vlot.

Inmiddels is nest 4 in de maak, echter nu verhuisde de pop naar de conifeer. Hier maakte ze ook weer gebruik van een vastgebonden oud touwnestje als bodem. Met inmiddels 4 eitjes erin.

Nu ben ik van plan de jongen in het nest te ringen, wat bij mijn andere vogels steeds goed lukt. Hierbij plak ik om de ringetjes pleister tape. Dus we wachten af.

Redzaamheid

Verder moet ik vermelden dat ik afhankelijk ben van mijn vrouw als er jongen zijn. Zij voert overdag zeker 3 keer verse, levende witte meelwormen en enkele wasmotten. 's Morgens voer ik en vul de krekelsbakken. 's Avonds neem ik het weer over en voer nog zeker 2 tot 3 keer, ook wordt het water ververst.

Behulpzaamheid van gezinsleden, vrienden en/of kennissen is een groot goed, ook binnen het verenigingsleven. Diverse keren per dag levend voer verstrekken aan een of meerder fokstellen is een voorwaarde om de jongen groot te krijgen. Dit gebeurt meestal door een van de gezins- of familieleden. Voor ons als leden van de Speciaalclub van Insecten- en Vruchtenetende Vogels zijn contacten met derden ook van "levensbelang". Met alle beperkingen, zoals import van zeldzame vogels, kunnen we niet zonder de collega-vogelliefhebbers en vandaar dat wij ons als Speciaalclub gelukkig prijzen met een bestandsregistratie waar de leden een beroep op kunnen doen indien er behoefte is aan vogels en informatie. Voor informatie zijn verder een aantal deskundige fokkers bereid als vraagbaken eenieder behulpzaam te zijn. <

Kleuren zien bij

Oog van een ara

Omdat vogels ultraviolet licht kunnen waarnemen naast de 'normale' kleuren, ervaren zij voordelen op het gebied van voedsel zoeken, navigeren in de omgeving, het reageren op sociale- en omgevingsstimuli en het zoeken van potentiële partners (Bennett, Cuthill 1994). In dit artikel zal ik eerst ingaan op de anatomie van het aviaire oog, met nadruk op de anatomische structuren die vogels in staat stellen om kleuren te zien. Tot slot zal ik beschrijven hoe deze anatomische structuren voordelen opleveren op het gebied van oriëntatie, foerageren en reproductie bij vogels.

Anatomie van het aviaire oog

1.1 Oogbol

Het aviaire oog is relatief en absoluut groot vergeleken met dat van zoogdieren. Het grootste aviaire oog is dat van de struisvogel (*Struthio camelus*), welke een bulbair as-lengte heeft van 50mm. Dit is twee keer zo groot als een humaan oog. De aviaire oogbol heeft niet de typische sferische vorm zoals die van het zoogdierenoog. Er zijn drie oogbolvormen te vinden bij vogels: plat, bolvormig en tubulair (Gill 1995). De vorm van het oog zorgt ervoor dat vogels rondom scherp kunnen zien. Dit in tegenstelling tot zoogdieren, die een enkel gebied van scherp zicht hebben.

1.2 Cornea

Het is bekend dat er verschillen zijn in de structuur van de aviaire cornea en de cornea van zoogdieren. De functie van de cornea is het beschermen van de oculaire weefsels tegen omgevingsfactoren, zoals schadelijke ultraviolet straling. De transparantie van de cornea wordt bepaald door de interfibrillaire organisatie van collageenvezels in de cornea. De collageenvezels in de aviaire cornea zijn netjes gerangschikt, in tegenstelling tot de zoogdieren

Vogels zijn zeer visuele dieren die erg afhankelijk zijn van hun vermogen om de omgeving in te schatten. De anatomie van het oog van een vogel verschilt van de anatomie van het oog van zoogdieren. Met speciale structuren in het oog zijn vogels in staat om andere kleuren waar te nemen dan zoogdieren. Veel vogels zijn tetrachromatisch, wat betekent dat zij in staat zijn om vier verschillende spectraal klassen waar te nemen, respectievelijk rood, groen, blauw en ultraviolet licht.

vogels

cornea (Tsukahara et al. 2011). Dit zorgt ervoor dat er meer ultraviolet licht in het oog kan binnendringen.

1.3 Lens

De aviaire lens is zacht, plooibaar en kan zich snel accommoderen. Het wordt gevormd door een centraal lichaam, omringd door een structuur die alleen in het aviaire oog en het oog van reptielen te vinden is (Harcourt-Brown, Chitty & British Small Animal Veterinary Association. 2005). De vorm van de lens varieert tussen vogelsoorten. De voordelen van deze variatie zijn nog niet bewezen. Wat wel bewezen is, is dat de lens van het aviaire oog ultraviolet licht doorlaat.

1.4. Retina

De aviaire retina is zeer goed ontwikkeld. De eerste stap in het visuele proces vindt plaats als fotonen van licht op de retina vallen en geabsorbeerd worden door de buitenste segmenten van de fotoreceptoren. De aviaire retina heeft twee types fotoreceptoren: staafjes en kegeltjes. De kegeltjes zijn verantwoordelijk voor het fotopisch zicht, wat wil zeggen het zien bij goede verlichting, maar zijn ook betrokken bij het zien van kleuren. De staafjes zijn verantwoordelijk voor het scotopisch zicht, het zien bij weinig licht.

1.4.1 Fotoreceptoren

Het is bekend dat vogels tenminste vijf types kegeltjes hebben: vier enkele kegels en een dubbele. De enkele kegels zorgen voor het tetrachromatisch zicht en van de dubbele kegel wordt gedacht dat deze meewerkt in achromatische visuele taken, zoals bewegingen detecteren en patronen herkennen.

1.4.2 Visuele pigmenten

Elke fotoreceptor bevat visuele pig-

Oog van een uil

menten. Deze pigmenten bestaan uit chromoforen (letterlijk: kleurdragers) die gelinkt zijn via een covalente binding aan opsines (eiwitten). Elk visueel pigment heeft een maximale absorptie piek (λ_{max}). De locatie van deze piek in het spectrum hangt af van de interacties tussen de opsines en de chromoforen door het energieniveau van de covalente binding.

De visuele pigmenten zetten de elektromagnetische energie van licht om in neurale energie, waardoor het licht geregistreerd kan worden door de hersenen.

De absorptie niveaus van licht variëren enorm tussen verschillende vogelsoorten. De functie hiervan is nog niet helemaal duidelijk. Deze variatie hangt af van de spectrale gevoeligheid van de kegeltjes op de retina van het oog (Ödeen, Håstad & Alström 2011).

Functies van het zien van kleuren

Het fenomeen kleurendetectie bestaat uit twee principes: kleurenzien en kleu-

renperceptie. Per definitie praten we over kleurenzien als het vermogen van het oog om licht van verschillende golflengtes te scheiden en deze informatie naar de hersenen te transporteren. Dit is een proces waarbij verschillende gespecialiseerde cellen en fysiologische responsen een rol bij spelen. Per definitie spreken we over kleurenperceptie als het vermogen van het brein om de informatie verzonden vanuit het oog te verwerken en om te zetten in prikkels die het gedrag beïnvloeden en hiermee overleving verbeteren (Jones, Pierce Jr & Ward 2007). Kleurenperceptie is afhankelijk van drie processen. Ten eerste is er de lichtreflectie en de transmissie naar het oppervlak van het oog. Ten tweede is er de lichttransmissie, reflectie en de fotoreceptie in het oog. Als laatste zijn er de neurale processen in de retina en de hersenen (Santos, Lumeij 2007).

Kleurenperceptie vergroot de visuele activiteit van een vogel doordat

er een extra contrastelement wordt toegevoegd aan het zicht. Naast de kleuren die humaan zichtbaar zijn, kunnen vogels ook nog ultraviolet licht waarnemen (Santos, Lumeij 2007). Kleurenperceptie (inclusief UV-licht) zorgt ervoor dat de vogel in staat is om verschillende objecten in de omgeving waar te nemen. Er zijn indicaties dat vogels zelfs beter zijn in het waarnemen van bewegingen dan mensen (Jones, Pierce Jr & Ward 2007). Dit is mede te verklaren door een hogere fotoreceptor dichtheid en de neurale complexiteit van de retina.

Er zijn drie grote voordelen aan kleurenperceptie. Ten eerste zorgt het ervoor dat de vogel beter in staat is om te oriënteren en voedsel te zoeken. Daarnaast zorgt het ervoor dat vogels aangetrokken worden tot potentiële partners. Als laatste, misschien wel belangrijkste punt zorgt het ervoor dat vogels potentiële gevaren sneller kunnen inschatten (Jones, Pierce Jr & Ward 2007).

2.1. Oriëntatie

Vogels zijn een van vele dieren die duidelijk goede vermogens hebben tot oriënteren en navigeren over korte en lange afstand (Sakura, Okada & Aonuma 2012). Ze reizen soms wel duizenden kilometers voor een nest of een seizoensgebonden leefgebied (Walcott 1996).

Het is bekend dat vogels een 'zon-kompas' gebruiken om te oriënteren, vast te stellen welke richting zij op moeten voor migratie of om thuis te keren en om opgeslagen voedsel terug te vinden (Bennett, Cuthill 1994). Informatie over de positie van de zon wordt verkregen door polarisatie patronen van de lucht, de dichtheid van de lucht en de spectrale golflengtes van het licht (inclusief UV-licht). Wanneer de lucht geheel of gedeeltelijk bewolkt is, gebruiken vogels het polarisatie patroon van de blauwe lucht om kompas informatie te verkrijgen (Sakura, Okada & Aonuma 2012). Doordat het zonlicht verstrooid wordt, wordt de blauwe lucht dan gedeeltelijk gepolariseerd. Wanneer de lucht helder is zijn er altijd concentrische ringen van gepolariseerd licht rondom de zon

Links bloemen zoals zichtbaar voor het menselijk oog, rechts een impressie van hoe een vogel deze zal waarnemen

welke vogels gebruiken om te oriënteren. Vogels kunnen deze ringen van gepolariseerd licht namelijk detecteren. UV-golflengtes zijn hier bij uitstek voor geschikt, omdat zij hoog gepolariseerd zijn (Bennett, Cuthill 1994).

2.2 Foerageren

In vogels is zien het meest dominante zintuig als het gaat om foerageren (Corlett 2011). Vogels zijn sterk afhankelijk van hun visuele vaardigheden voor foerageren. Een voorbeeld vind je bij fruit-etende vogels. De rode kleur van veel (bijna) rijpe vruchten werken op de lange afstand als 'lokkertje'. Maar dezelfde rode kleur werkt op korte afstand ook afschrikkend, omdat de rode kleur ook werkt als waarschuwingssignaal (Lev-Yadun, Ne'eman & Izhaki 2009).

Studies laten zien dat vogels kleurpreferenties hebben als het gaat om voedsel. Zelfs in bijvoorbeeld grit is te zien dat vogels precies bepaalde kleuren eruit pikken (Møller, ErritzøE 2010). Ultraviolet licht wordt veel gebruikt door vogels in het foerageergedrag. Veel vruchten die worden gegeten door vogels reflecteren UV-licht. Omdat bladeren en takken van bomen dit niet doen, vallen de vruchten meer op en worden zij eerder gegeten door vogels. Ook zaden blijken een waxachtig laagje te hebben dat UV-licht

reflecteert (Honkavaara et al. 2002). Ook blijkt dat insecten die UV-licht reflecteren een hoger risico hebben om opgegeten te worden door een vogel (Lyytinen et al. 2001).

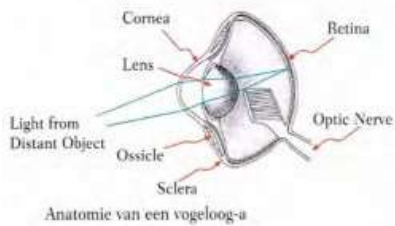
Naast dat bepaalde soorten voedsel meer opvallen door UV-licht, zijn vrucht etende vogels door kleuren zien ook in staat om de anti-oxidant waarde van een vrucht te beoordelen. Vruchten worden namelijk gepigmenteerd door belangrijke plantaardige antioxidanten, waardoor aan de kleur kan worden gezien hoeveel anti-oxidanten de vrucht bevat. Hier is nog wel wat discussie over (Schaefer, McGraw & Catoni 2008).

2.3 Reproductie

Veel aspecten van de reproductie bij vogels zijn te linken aan het zien van kleuren. Een voorbeeld is de kleur van het verenkleed, welke een belangrijke rol speelt in partnerkeuze. Hierbij komt seksueel dichromatisme naar voren.

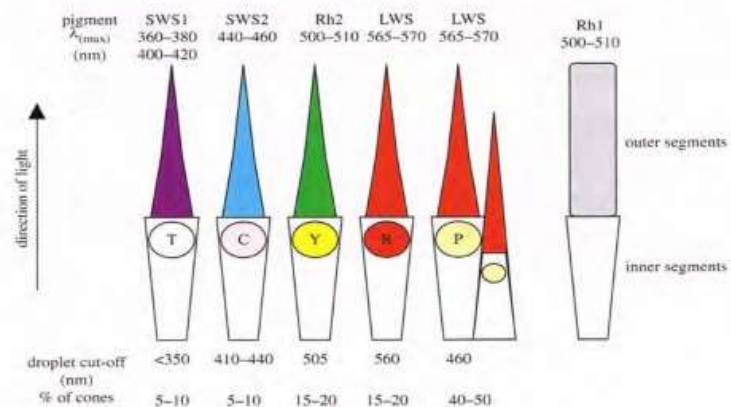
2.3.1 Sexuele selectie en verenkleed

Vogels zijn een van de meest kleurrijke diersoorten in het dierenrijk. Verschillende vogelsoorten hebben verschillende kleuren op hun verenkleed, bijvoorbeeld zwart, wit groen en geel in de *Parus major* of blauw en roodbruin in de *Sialia sialis*. De kleur van het verenkleed van een vogel komt tot stand door twee primaire mecha-

nismen. Ten eerste zijn er pigmentkleuren, welke tot stand komen door de absorptie van licht door pigmenten. Een deel van het licht weerkaatst, waardoor de kleur waar te nemen is. Daarnaast zijn er structurele kleuren van het verenkleed, welke geproduceerd worden door de nanostructuur van de veren. Door een bepaalde opbouw van het verenkleed wordt het licht anders verstrooid, waardoor een andere kleur waargenomen wordt. De twee mechanismen van pigmentkleuren en structurele kleuren werken samen om de kleur aan het verenkleed te geven. Dit is alleen anders in witte vogels, waar de kleur alleen gevormd wordt door structurele kleuren (Laczi et al. 2011).

Veel vogels hebben naast een mooi gekleurd verenkleed ook secundaire geslachtskenmerken die gekleurd zijn. Sommige studies laten zien dat de kleuren van het verenkleed en

De vijf fotoreceptoren

secundaire geslachtskenmerken een rol spelen in seksuele selectie en dat deze kleuren informatie geven over de kwaliteit van een individuele vogel. Verschillende kleuren laten verschillende kwaliteiten zien. Zo zijn er bijvoorbeeld de op carotenoid gebaseerde kleuren die aangeven of een vogel een goede fysieke conditie heeft. Deze kleuren zijn afhankelijk van omgevingsfactoren (en dus voedsel) (Olson, Owens 1998). Daarnaast zijn er bijvoorbeeld de op melanine gebaseerde kleuren, welke waarschijnlijk aangeven hoe de levensvatbaarheid en genetische kwaliteit is (Norris 1993), maar ook hoe de sociale status en de conditie is (McGraw et al. 2002). Hier is nog wel aardig wat discussie over.

2.3.2 Ultraviolet zicht

In seksuele selectie speelt het zien van UV-kleuren ook een rol. Er zijn studies gedaan met zebrovinken om te kijken hoe UV-licht een rol speelt in de partnerkeuze. Deze studies laten zien dat vogels een partner prefereren wanneer zij deze door een UV-transparant raam bekijken boven wanneer zij deze door

een UV-mat raam bekijken (Bennett et al. 1996).

2.3.3 Seksueel dichromatisme

Dichromatisme in de verenkleur wordt al langere tijd onderzocht. Er wordt gedacht dat seksueel dichromatisme de seksuele selectie beïnvloedt. Seksueel dichromatisme wil zeggen dat de mannetjes een andere kleur verenkleed hebben dan de vrouwtjes. Voor een lange tijd werden de kleuren van het verenkleed onderzocht door het humane visuele systeem. Nu is het echter bekend dat vogels UV-licht kunnen waarnemen. De onderzoeken die nu lopen zijn daar dan ook op gebaseerd en het blijkt dat soorten waarvan de mens altijd dacht dat deze monochromatische waren, toch dichromatisch blijken te zijn. Een voorbeeld is de ekster, voor ons gewoon zwart wit, maar de ekster ziet zelf hele andere kleuren bij mannetjes en vrouwtjes (Santos et al. 2007).

2.3.4. Seksuele selectie gelinkt aan foeragegedrag

Een heel interessant gegeven is dat kleurenzien in foerageren gelinkt kan worden aan de seksuele selectie. Verschillende vogelsoorten laten sterke preferenties zien voor bepaalde voedselkleuren. Er zijn positieve correlaties aangetoond tussen de preferentie voor kleuren grit en de aanwezigheid van dezelfde kleur in het verenkleed van de partner (Møller, ErritzøE 2010). Dit is echter alleen nog maar bewezen in seksueel dichromatische vogelsoorten. <

Conclusie

Kleurenzien in vogels bevat vele aspecten. Ten eerste is de anatomie van het aviaire oog erop aangepast dat zij kleuren kunnen waarnemen. De aviaire retina is zeer goed ontwikkeld en heeft veel fotoreceptorcellen die voor een perfect zicht zorgen. Kleurenzien heeft verschillende voordelen voor vogels, waarin oriëntatie, foerageren en reproductie de kernwoorden zijn. Er is nog veel onderzoek nodig om meer conclusies te trekken.

Vogelkunde deel 20

Bevedering - multifunctioneel

Wanneer het over bevedering gaat, gaat het over vogels! Het omgekeerde is bijna evenzeer waar, bij nader inzien. Het is een typische vogeleigenschap, die méér van toepassing is als eieren leggende diersoort. Voor ons als vogelhouder is het meteen ook de meest kenmerkende soorteigenschap. Tevens mede bepalend voor een meer speciale interesse voor en beleving van juist die bepaalde soort of soorten.

Vanuit de vogels zelf zijn er uiteraard heel andere, en meer biologisch bepaalde eigenschappen aanwezig. En waarom eigenlijk zouden al die verenpakjes zo verschillend moeten zijn per soort? Dat hun verenpak bescherming biedt tegen onder meer allerlei weersinvloeden, is voor de hand liggend. Dat ook het verenpak ervoor kan zorgen dat een vogel kan vliegen is evident. Maar de "verenfunctie" gaat veel verder en is mede daardoor per soort steeds geëvolueerd en daarmee geperfectioneerd geworden.

Bij sommige soorten wordt het verenpak ook wel ingeschakeld ter verdediging. Zo kennen we dat ondermeer van zwanen, die zich breed maken om te kunnen imponeren bij een bedreiging. Ook onze vink zet soms zijn kopveertjes recht overeind in soortgelijke gevallen. Of de papegaai die zijn kuif opzet. Het is daarmee voldoende duidelijk aangetoond; bevedering kan gebruikt worden om hun stemming aan te geven. Niet onvermeld mag blijven, dat ook staart-bevedering, m.n. staartpennen dikwijls meerdere functies hebben.

Zo weet de torenvalk, tijdens het zg. bidden, met zijn wiebelende staart het evenwicht goed te bewaren tijdens windvlagen. Staartbevedering dus als besturings-

Houtduif – duidelijk is de zo kenmerkende witte vlek te zien

orgaan gebruikt. Daarnaast kennen we zeker ook de gespreide staart van de pronkende pauwhaan.

Duiven hebben dan weer een eigen typische staathouding, in een gespreide omlaag gebogen stand, wanneer ze elkaar het hof maken.

Een camouflerende werking is redelijk vanzelfsprekend voor de bodem broeders onder de vogels. Speciaal van betekenis voor de broedende partners bij soorten als leeuwerikken, wilde eend, fazant en patrijs. Inmiddels hebben we een aantal natuurlijke functies van bevedering in kaart gebracht. Voor tal van andere bevederingskenmerken is het vaak veel minder duidelijk, wat hun specifieke functie betreft.

Bevedering - ook sociaal functioneel

Omdat alles op het gebied van bevedering bij wilde vogels zogezegd, door de natuur wordt uitgevoerd, zal er ook een sociaal aspect zijn. Immers, niet alleen elke vogel afzonderlijk moet er zijn of haar voordeel mee doen. Ook moet de bevedering ten voordele kunnen werken voor de gehele soort. In de praktijk zal dat onder meer inhouden, een snelle herkenning van, en gemakkelijke omgang met soortgenoten, in geval van groepsvorming en partnerkeuze. Daaraan kunnen we denken, als we kijken naar enkele soorten 'wilde duiven'. Opvallend daarbij is dat ze beschikken over een geheel soorteigen nekbevedering, waarvan het doel niet meteen duidelijk is.

Zo beschikt de houtduif over een witte vlek, de hielduif over een groene vlek, de Turkse tortel over een donker gekleurd halsbandje en de gewone tortel over meerdere nekstreepjes. Ook opvallend, nagenoeg bij alle genoemde soorten; op dezelfde plaats in de nek treffen we deze 'versiering' aan. Daarbij is het moeilijk, om de juiste betekenis of functie te achterhalen, anders dan die we hierboven reeds beschreven.

Wellicht zijn deze nekversieringen of tekeningen ooit ontstaan, door mutatie in een zeer vroeg stadium van hun ontwikkeling. Vervolgens kan een soort dat gaan negeren of afwijzen, danwel juist waarderen. Dit laatste veronderstel ik, is hierbij het geval geweest. De seksuele selectie of voorkeur voor deze tekening was daarbij kennelijk doorslaggevend. Anders gezegd, duiven zonder deze tekening werden daardoor waarschijnlijk al vlug "met de nek aangekeken".

In het kader van 10 jaar samenwerking Versele-Laga en Loro Parque Fundacion brachten op uitnodiging van beide partners een aantal vertegenwoordigers van Europese vogelbonden een bezoek aan Tenerife. Namens de NBvV waren Henk van Hout en Klaas Snijder vanuit het hoofdbestuur vertegenwoordigd. In een aantal artikelen doen zij verslag van hun reis.

(deel 1) *Loro Parque Te*

In dit verslag het doel van het bezoek.

De reis

Na een kop koffie en een broodje bij de familie Van Hout in Eindhoven zijn we samen richting Brussel gereden naar vliegveld Zaventem. In de vertrekhal ontmoetten we ons reisgezelschap bestaande uit twee Belgen een Fransman en twee Duitsers. Allen fotograven of redacteurs van vogelbladen. Hier maakten we ook kennis met onze reisleiders, Patrick Gijssels en Caroline Swens, werknemers van de firma Versele-Laga Vanaf dat moment zou vrijwel elk gesprek over vogels en aanverwante onderwerpen gaan. Aangekomen op Tenerife wachtte ons

LORO PARQUE FUNDACION
to help nature

David Waugh en Henk van Hout

nerife

een autorit van ruim een uur. Henk en ik maakten kennis met de voor ons onbekende, maar voor onze reisgenoten alledaagse Belgische rijstijl. Dat wil zeggen, flink gas erop, maar daar waren we al snel aan gewend. De aankomst op Tenerife was een domper. Het regende en dit deel van het eiland maakte een mistroostige indruk. De aankomst in het hotel maakte echter alles goed. Een luxe hotel waar we door een piccolo werden opgewacht die rechtstreeks uit Fawltytowers (This is Manuel... he is from Spain!) gestapt leek te zijn. In een poging om ons met een drankje welkom te heten, liet hij een dienblad met glazen vallen, waarvan de inhoud over de broek van een van ons spatte die hij vervolgens met

Jonge Spix ara

een natte doek probeerde schoon te maken. Ik dacht even: "Waar hangt hier de verborgen camera?"

Versele-Laga

De volgende ochtend na een ontbijt in de binnentuin van het hotel vertrokken we naar het nabij gelegen Loro Parque. Voor openingstijd werden we verwelkomd door de directeur van de Loro Parque Fundacion, David Waugh. Hij zou deze dag onze gastheer zijn. In een conferentiezaal kregen we in een twaalf tal lezingen uitleg over het ontstaan van de samenwerking tussen Versele-Laga en het Loro Parque. Versele-Laga was al nauw verbonden aan het vogelpark als leverancier van voeders, toen 10 jaar geleden besloten werd om de een stap verder te gaan in de samenwerking. De samenwerking bestond uit het ontwikkelen van diverse voeders voor kromsnavel. Zo zijn er 10 speciale mengelingen voor het park ontwikkeld die ook in de reguliere handel zijn gebracht. Van elke verkochte zak van deze speciale mengelingen wordt een deel geschonken aan de Fundacion van het vogelpark, waardoor het Belgische bedrijf een belangrijke sponsor van de Fundacion is.

Loro Parque Fundacion

De Loro Parque Fundacion is een aparte stichting, naast het Loro Parque, die eigenaar is van alle vogels en andere dieren die het park bezit. Daarnaast zet de Fundacion zich

in voor behoud van papegaaien en parkieten overal ter wereld waar die bedreigd worden in hun voortbestaan. De Fundacion steunt tientallen projecten over de hele wereld. De steun is gericht op het verbeteren van de leefomstandigheden van de mensen die afhankelijk zijn van het leefgebied van de bedreigde vogelsoorten. Daarnaast wordt er op lokaalniveau veel aan voorlichting en scholing gedaan. Er is een hechte samenwerking tussen de Fundacion en diverse landen waar kromsnavel in hun bestaan bedreigd worden. De Fundacion is voor vele soorten de bewaker van de genenbank. Dat betekent dat er een intensieve samenwerking is tussen eigenaren van zeldzame vogels, om zo de voortplanting te stimuleren en daardoor soorten voor uitsterven te behoeden. De zeer zeldzame Spix ara is hier een voorbeeld van. Het park heeft van deze soort vogels een aantal exemplaren in bruikleen gekregen van Brazilië die in Engeland vanuit een illegale import in beslag waren genomen en hiermee is in het park met succes gekweekt. Meer informatie over de Fundacion en de speciale voedingslijn van Versele-Laga is te vinden op www.loroparque-fundacion.org en www.versele-laga.com

In een volgend artikel nemen we een kijkje in het park, de veterinaire afdeling, en kijken we achter de schermen van het park. <

De Papegaaienziekte is erg gevreesd onder vogelhouders. Het kan zonder veel waarschuwingen en symptomen een vogel infecteren en als de diagnose uitwijst dat de Papegaaienziekte de vogel besmet heeft kan de gezondheid van de vogel al behoorlijk aangetast zijn. In de tussentijd kan de bacterie zich al verspreid hebben en meerdere vogels hebben besmet. Daarnaast is de mens ook gevoelig voor de bacterie, maar daar zal in dit artikel geen aandacht aan besteed worden.

In dit artikel zal vooral naar voren komen hoe de ziekte bij vogels kan worden voorkomen, welke regels het RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) omtrent de ziekte heeft gesteld, en wat er moet gebeuren als een vogel besmet is.

Wat is de Papegaaienziekte?

Voordat daar op wordt ingegaan is het goed om globaal te weten wat de Papegaaienziekte inhoudt. De Latijnse naam is *Chlamydophila psittacose* (*C. psittaci*). De ziekte kan bij meer vogelsoorten dan alleen papegaaien voorkomen. Ook duiven, parkieten en kippen zijn gevoelig. Zo zijn er in totaal 130 soorten (Anonymus 2011). De bacterie is een zoönose. Een zoönose wil zeggen dat het van dier naar mens kan worden overgedragen (Roest 2012). De *C. psittaci* bacterie verspreid zich via de lucht. Een geïnfecteerde vogel scheidt de bacterie uit via de uitwerpselen, oogvocht of neusvocht. Eenmaal buiten het lichaam bevindt de bacterie zich in een soort rustmodus (Anonymus 2012). Het kan dan een aantal weken buiten het lichaam van een gastheer overleven mits het

zich in organisch afval bevindt. De Papegaaienziekte is namelijk een obligaat intracellulaire bacterie, het is niet in staat zelf energie aan te maken en is daardoor afhankelijk van een gastheer (Meensel & Lontie 2009). Door het opsterven van organisch afval komen de bacteriën vrij en kunnen ze ingeademd worden. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren tijdens het schoonmaken van de vogelkooi of voliëre. Als de bacterie is ingeademd hecht het zich aan het slijmvlies, dat vooral in de longen aanwezig is, en komt in zijn infectieuze fase. Dan gaat het een cel in en vermenigvuldigt zich en tast het immuunsysteem aan waardoor de vogel ziek wordt (Anonymus 2011).

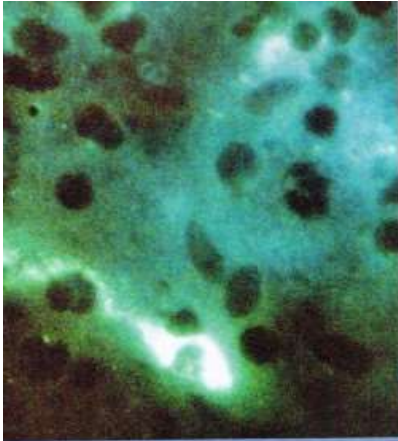
De symptomen bij een vogel kunnen zijn: vermoeidheid, gebrek aan eetlust, gewichtsverlies, rillen/ huiveren, niezen, vloeistof uit de neusgaten en een waterige ontlasting. Ook kan deze ziekte plotseling en acuut zijn, dan heeft de vogel weer andere symptomen, namelijk: erg suf, anorexie, onverzorgd veerkleed, waterige ontlasting, benauwdheid, fluorescent groene diarree en plotselinge sterfte. Dit komt meestal door stress (Hattink 2012).

Preventie en regels omtrent de

Papegaaienziekte

Dit 400 maal vergrote uitstrijkje onthult de aanwezigheid van de bacterie *Chlamydophila psittaci*.

Nu bekend is hoe de levenscyclus van *Chlamydophila psittacose* er globaal uit ziet is het een stuk makkelijker om te bepalen hoe de ziekte kan worden aangepakt. Vogels zijn de grootste groep die geïnfecteerd kunnen raken. En omdat de ziekte soms zonder symptomen verloopt, is het belangrijk om ervoor te zorgen dat de vogels niet geïnfecteerd kunnen raken, of de kans daarop zo klein mogelijk te houden. Als het kwaad al is geschied moet gekeken worden naar het verloop van de ziekte. Hoe lang is de incubatietijd, moeten vogels uit dezelfde kooi ook behandeld worden, hoelang is de vogel al besmet in verband met behandeling, wat is de bron van de besmetting, enzovoort. Dit zijn veel vragen die dus ook veel oplossingen, antwoorden, tijd en handelingen vragen. Daarom is het van uiterst belang om deze ziekte voor te blijven en te zorgen dat er zo weinig mogelijk infecties of uitbraken zijn.

Landelijke regels en maatregelen voor tentoonstelling

Het RIVM heeft drie reglementen waar iedereen zich aan moet houden. Het eerste betreft het importeren van vogels uit andere landen. Wanneer iemand een vogel uit een ander land wil kopen mag de vogel niet uit een derde wereld land komen. Tenzij de handel met een erkend bedrijf plaats vindt. Daarnaast moeten alle vogels eerst een medische keuring ondergaan voordat ze in het openbaar gehouden worden.

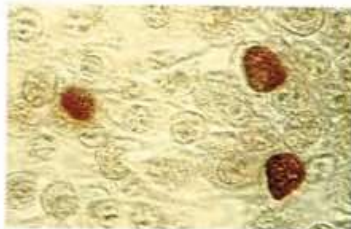
De tweede regel gaat over het verplaatsen en het contact met wilde vogels. Wilde vogels kunnen namelijk drager zijn van de *C. psittaci* bacterie. Zorg er dus voor dat de volière of vogelkooi dusdanig is afgeschermd of op een plek staat waar wilde vogels niet bij kunnen zodat een eventuele drager van de ziekte niet de bacterie kan overgeven. De laatste preventieve maatregel gaat over het bezoeken van markten en tentoonstellingen en het samenkomen van gevoelige dieren op deze plaatsen (Anonymus 2012).

Op deze plekken zijn vogels meestal extra gevoelig en kunnen ze makkelijker een bacteriële infectie of een ziekte oplopen. Dat komt doordat het vaak een onbekende plek is en de vogels stress krijgen. Als er stress optreedt, >

› is het immuunsysteem zwakker waardoor ziektekiemen dus makkelijker het lichaam kunnen infecteren. Gelukkig kan de kans dat de vogel besmet raakt makkelijk verkleind worden. Als de vogel al vaker naar een markt of tentoonstelling is geweest is er waarschijnlijk geen enkel probleem. Het heeft al ervaring met deze situaties en raakt dus niet gestrest. Het is verstandig om van te voren met de vogel de plek van de tentoonstelling te bezoeken zodat het straks geen vreemde omgeving is en er minder kans op stress is. Een keer als het rustig of verlaten is en een keer als er mensen aanwezig zijn. De meeste vogels zijn slimme dieren die ook goed te trainen zijn. Oefen daarom met de vogel zodat die beter tegen stress kan en ook op vreemde plekken rustig is. Op internet zijn tips te vinden die vertellen hoe dat het best kan worden aangepakt. Oefen thuis bijvoorbeeld door de kooi af en toe eens in een andere kamer te zetten of gebruik eens een kleinere kooi zodat de vogel veranderende omstandigheden gewend raakt. Ook het afwisselen van de inrichting en niet altijd alles op dezelfde tijd doen kan helpen. Dan raakt de vogel niet zo gauw in paniek als iets een keer op andere manier gaat. Zo zijn er nog veel meer handige tips op het internet te vinden.

Maatregelen bij besmetting en ter voorkoming

Verder is het belangrijk om de kooi of voliëre regelmatig en goed schoon te maken. Zoals al eerder vermeld overleven de bacteriën buiten het lichaam in organisch afval, de uitwerpselen. Zorg er bij het schoonmaken voor dat het organisch afval niet te veel opstuift want daardoor kunnen de bacteriën vrijkomen. Dat is niet alleen gevaarlijk voor de vogel, maar op die manier kan de mens ook besmet raken.

Voorbeeld van een Chlamydomphila bacterie

Daarnaast is het verstandig om een keer per jaar de vogel te laten testen (Anonymus 2012). Voordat er mee gedaan mag worden met een tentoonstelling krijgen de vogels ook eerst een medische keuring, dus dan is het handig om al een bewijs te hebben dat de vogel psittaci vrij is.

Als duidelijk is dat de een vogel de Papegaaizenziekte heeft dan moet dat direct bij de NVWA (Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit) gemeld worden. Belangrijk is dat dan de bron van besmetting wordt doorgegeven. Verder moet direct naar de dierenarts gegaan worden voor medicatie. Dan krijgt de vogel antibiotica toegediend en moet zo min mogelijk in contact

komen met mens en dier. Dit gaat allemaal in overleg met de dierenarts. Twee weken na de medicatie moet een test gedaan worden om te kijken of de vogel weer gezond verklaard mag worden. Pas na goedkeuring van de NVWA mag de vogel weer in contact komen met mens en dier.

De plek waar de besmetting is opgetreden moet compleet gereinigd worden. Dit kan met een vochtig doekje gedaan worden. Daarna moet alles gedesinfecteerd worden met iets dat chloorverbindingen bevat of Halamid-D (Anonymus 2012). Halamid-D is een desinfectiemiddel dat zijn werkzaamheid ontleent aan gebonden chloor en zuurstof (Anonymus 2012). ◀

Literatuurlijst

- Avian Chlamydiosis: Introduction (Psittacosis, Ornithosis, Parrot fever): www.merckvetmanual.com/mvm/index.jsp?cfile=htm/bc/201700.htm.
- Avian Chlamydiosis: Introduction, the Merck Veterinary Manual: www.merckvetmanual.com/mvm/index.jsp?cfile=htm/bc/201700.htm.
- Desinfectiemiddelen: Halamid-d: www.vet.nl/index.cfm/go/Desinfectiemiddelen/id/32/.
- Drs. Hattink I. (n.d.). Papegaaizenziekte of Ornithose bij vogels en mensen – Zoonose: www.wgddierenartsen.nl/Bibliotheek/tabid/69/ItemID/587/Default.aspx.
- Papegaaizenziekte (psittacose): Hoe wordt de ziekte overgedragen: www.vwa.nl/onderwerpen/dierziekten/dossier/papegaaizenziekte-psittacose/hoe-wordt-de-ziekte-overgedragen.
- Papegaaizenziekte (psittacose): maatregelen bij besmetting: www.vwa.nl/onderwerpen/dierziekten/dossier/papegaaizenziekte-psittacose/maatregelen-bij-besmetting.
- Papegaaizenziekte (psittacose): preventieve maatregelen: www.vwa.nl/onderwerpen/dierziekten/dossier/papegaaizenziekte-psittacose/preventieve-maatregelen.
- Papegaaizenziekte (psittacose) Wat kunnen vogelhouders doen?: www.vwa.nl/onderwerpen/meest-berocht-a-z/dossier/papegaaizenziekte-psittacose/wat-kunnen-vogelhouders-doen.
- Roest H. J., Doeldier: Psittacose of papegaaizenziekte: www.cvi.wur.nl/NL/onderzoek/dierziekten/psittacose/.
- Van Meensel B., Lontje B., Chlamydomphila pneumonia: www.mcharts.be/artsen/documenten/labomailing/042009lm.pdf.

Zo maar een jaar uit het leven van een *Keurmeester*

Het bestuur van de KMV-TP wil onder dit kopje u een bloemlezing geven over hoe een jaar in het leven van een keurmeester er uit zou kunnen zien.

Eind februari zijn dan de voorjaars-TD's en natuurlijk bezoek ik die. Gelukkig op een avond, want ik ben al weer heel wat zaterdagen op pad. Die voorjaars-TD's zijn wat "papieren" dagen en er wordt uitgebreid gesproken over het afgelopen jaar en het komend jaar.

Ook komen er collega's aan het woord, die het een en ander hebben meegeemaakt tijdens de keuringen, zoals geen herinneringsbrief ontvangen, veel te veel vogels gekeurd, vogels keuren, waarvoor je geen bevoegdheid hebt. Soms was de verzorging van de keurmeesters hopeloos, geen maaltijd, geen broodje. Keuren met keurmeesters, die geen keurmeester bij de NBvV zijn. Steevast is het antwoord van een van de KMV-bestuursleden, dat men dit soort zaken direct moet aankaarten bij het KMV-bestuur of zelf bellen als je geen herinneringsbrief hebt ontvangen. Als je te veel vogels moet keuren, dit melden bij de vereniging of bij het KMV-bestuur. Dan moet er een keurmeester bijkomen. Niet de zaken maar op zijn beloop laten en er dan tijdens de TD's over klagen. Je kunt hier zelf heel actief in zijn.

Tijdens de TD's krijgen we zelfs koffie aangeboden van de NBvV. Dit werd op prijs gesteld.

In maart bezoek je dan natuurlijk de

Deel 2: De Voorjaar- en najaars TD

studiegroepbijeenkomsten, evenals in mei, september en oktober. Het is geen verplichting, maar toch voel ik me moreel wel verplicht hier naar toe te gaan. Ook verzorg ik zelf zo'n avond met een vogelonderwerp. Ik deel een tiental vragen uit en laat de collega's er even over zweten. Daarna bespreken we de antwoorden die ze gegeven hebben. Bijzonder leerzaam vinden alle aanwezigen.

Mei en juni

Midden mei krijgen we Bijtijds weer in de bus. Dit toch maar eens goed doorgelezen, immers ik was notulant tijdens een van de TD's en mijn verslag zal er wel in staan. En ja hoor, keurig gepubliceerd, maar ook de mededelin-

gen, uitslagen van de stemmingen etc. etc. allemaal keurig op papier gezet. Inmiddels is het begin juni geworden en ik heb al vele jonge vogels op stok. Ook al aan een jonge vogeldag meegedaan en enkele exemplaren beloven veel goeds voor de toekomst.

De specialisatiecursus gaat gewoon door en ik moet hier toch meer tijd in steken, dan ik gedacht had. Maar je doet het voor een goed doel, namelijk bijspijkeren van de kennis, om straks weer goed beslagen ten ijs te komen tijdens de keuringen.

Ook bij de eigen vogelvereniging een avond verzorgd over het keuren van vogels. Gewoon erg leuk, met zijn allen keurbriefjes invullen, hoe moet je de opmerkingen lezen, wat beteke-

nen de punten. Dan begin juni de Themadag. Wordt in Soest gehouden, dus een zaterdag in Soest doorgebracht. Een leuke opkomst met 45 collega's. Zo spreek je elkaar weer eens en ook de inhoud van de dag was bijzonder leerzaam en interessant.

Vakantie

Eindelijk dan, in juli een weekje vakantie, want je moet wel vrije dagen overhouden in het najaar voor de keurda-

gen. We (mijn vrouw en ik) konden een midweek weg naar een vakantiepark van Centerparcs. Wel een beetje in de buurt, want ik moest die woensdag nog zeker bij 8 jongen de ringen omdoen, maar ook dat ging allemaal prima. De buurman was zo vriendelijk om de andere dagen de vogels voer en water te geven, zodat ik toen ik op zaterdag weer thuis kwam, de kooien kon schoon maken en het overtollige voer kon weghalen. De buurman kan dit best, maar denkt dat de vogels heel

veel voer moeten hebben om in leven te blijven.

Augustus - september

Half augustus ontving ik weer een Bijtijds. Op mijn gemak maar eens doorgelezen. De uitnodiging en agenda voor de komende najaars-TD's, het verslag van de Themadag etc. etc. Ook nu weer erg wetenswaardig en waardevol. Eind augustus, begin september al weer de eerste najaars-TD. Die ben ik wel verplicht te bezoeken, want dat is een stukje voorbereiding op het keurseizoen. Een hele zaterdag en het was behoorlijk druk. We kregen het Technisch Bulletin uitgereikt, een stroom aan mededelingen en voorbereidingen op het keurseizoen. Gelukkig ook vogels keuren. Ik had er zelf ook vier mee genomen. Drie daarvan waren ook op de jonge vogeldag geweest en waren inmiddels prima uitgekleurd en doorgegroeid. Jammer genoeg waren de collega's het daar niet mee eens, want een aantal gaf ze maar 84 punten en ze werden afgekraakt. Er deugde niets aan. Ook dachten enkele collega's dat de vogels onder de vedermijt zaten en dat maakten ze dan ook op zeer luide wijze kenbaar. Achteraf bleek dat helemaal niet het geval te zijn, maar schreeuwers heb je overal. Persoonlijk vond ik dat niet leuk en ik denk er dan ook sterk over na om geen vogels meer mee te nemen naar de TD's. Het was wel opvallend, dat juist deze keurmeesters die de vogels van de collega's keihard en vaak onterecht afkraaken, zelf geen enkele vogel meenemen. Volgens mij houden ze al jaren geen vogels meer en doen ze ook nooit mee aan een TT. Maar ja, daar kan ik niet zo veel aan doen. Dat moeten ze zelf maar verantwoorden.

Verder was deze TD prima verzorgd, goed voorbereid door het KMV-bestuur en op een voortreffelijke wijze tot een goed eind gebracht. We kregen zelfs een broodje aangeboden met de koffie. Thuis gekomen de meegebrachte vogels weer in hun kooien gedaan en ze nog eens extra goed verzorgd. De specialisatiecursus liep natuurlijk gewoon door en een aantal zaterdaggen inmiddels weer in Soest geweest.

Wordt vervolgd <

Algemeen

In de "Standaard Gedomesticeerde Afrikaanse- en Aziatische prachtvinken 2007", krijgt deze vogel terecht de wetenschappelijke naam *Amadina fasciata domestica*, want de pastel- en de geelband wildkleur bandvinken die op onze kalender van deze maand staan, zullen we niet in de natuur tegen komen.

De bandvink komt van oorsprong voor in de randgebieden van de woestijn, alsook in cultuurlandschappen. Ze zijn ook te vinden op de steppen in de directe nabijheid van mensen. In de broedtijd leven ze paarsgewijs. De nesten treffen we in struikgewas, hoge bomen of bouwwerken aan. Het nest heeft een bolvormige constructie van grashalmen en een korte buisvormige invliegopening. Buiten de broedtijd leven ze in grote groepen.

Ondersoorten

Van de bandvink zijn naast de nominaatvorm *Amadina fasciata fasciata* 3 ondersoorten erkend:

De *A. f. fasciata* uit Senegal en Noord-Nigeria tot Sudan, Uganda.

De *A.f. alexanderi* uit Ethiopië, Somalië, Kenia en Noordoost-Tanzania. Deze vogel is bruiner van kleur en heeft een intensievere golflijntekening. Ook de borst en buik zijn bruiner van tint dan de nominaatvorm. Hij wordt ook wel de West-Afrikaanse of Alexanderbandvink genoemd.

De *Amadina f. meridionalis* uit Zuid-Angola, Noord-Namibië tot West-Zimbabwe, Noord-Mozambique. Deze hebben een zware en dieper gekleurde tekening dan de nominaatvorm. De boven- en onderstaart zijn zwartgrijs.

Fysieke standaard

Het formaat van de gedomesticeerde bandvink is $\pm 12,5$ cm lang, gemeten tussen de punt van de snavel en het uiteinde van de staart. Het model van de bandvink is volslank, maar toch geen zwaar geblokt. Van opzij gezien moet de borst-/buiklijn, vanaf de keel tot aan de onderstaartdekveren, van voldoende volume zijn en regelmatig verlopen. Van voren gezien dient

de borst goed rond te zijn, maar niet vet. Het achterlijf mag niet de indruk wekken, dat dit is uitgezakt. De rug moet vanaf de nek tot en met de staart een nagenoeg rechte lijn vormen. De niet overdreven ronde kop moet een regelmatige gebogen lijn vormen, met de ogen centraal tegenover de schedel. De staart is aan het uiteinde afgerond. Een bandvink dient rustig op de stok te zitten, waarbij zijn houding een belangrijke rol speelt. Hij hoort dan ook rechtop te zitten en het lichaam dient los van de stok te blijven. De vleugels dienen strak langs de romp gedragen te worden, waarbij de vleugelpunten sluiten op de stuit. De kop wordt iets opgericht gedragen. Ook is de bandvink een prima lichamelijke conditie een eerste vereiste. Daarbij dient de bevedering onbeschadigd en strak aaneen gedragen te worden.

De poten moeten recht en stevig zijn, zonder verruwingen of vergroeiingen. De tenen, waarvan drie naar voren en een naar achteren, dienen op een natuurlijke wijze stevig om de stok te klemmen. Elke teen is voorzien van een iets gebogen natuurlijke nagel. De ringmaat is 2,7 mm. Het snaveltje is relatief en kegelvormig. De onder- en bovensnavel dienen goed op elkaar te sluiten en moeten onbeschadigd zijn. De bovensnavel mag niet overdreven hoog en rond zijn.

De kleurstandaard van de man en pop pastel bandvink. De schedel is van beide vogels beige. De keel van de man is beigewit, afgescheiden door de keelband en ondersnavel. Bij de pop zijn de wangen en hals, beige. Haar keel is onder de ondersnavel crème, overgaand in beige. De nek is bij beide vogels beigebruin, iets donkerder dan de schedel. Bij de man zijn de borst en flanken vanaf de keelband

donkerbeige. Bij de pop zijn borst en flanken donkerbeige. Bij man en pop zijn de dijen en aarstreek, het rugdek, de mantel, stuit- en bovenstaartdekveren, de hand- en armpennen, middelste-, grote- en kleine vleugeldekveren en schouders donkerbeige. De bovenstaart donkergrijs, met een lichter veerhart, de onderstaart grijs, de onderstaartdekveren zijn lichtgrijs. De poten, nagels en snavel zijn hoornkleurig. De ogen en pupillen zijn donkerbruin, met een blauwgrijze ooglidrand.

De man bezit een diep helderrode keelband, daarbij zijn de keelbandstrepes grijs. De schedel-, dek- en manteltekening zijn bij beide vogels grijs. De vleugeldektekening is grijs – crèmebeige, de omzoming vleugelpennen grijs en de onderstaarttekening crèmewit. De borstvlak van de man is lichtkastanjebruin.

Geelband bandvink wildkleur

De geelband wildkleur is gelijk aan de wildkleur, waarbij echter de keelband in plaats van diep helderrood, diep warmgeel is. De kleur van de gele band kent een behoorlijke variatiebreedte en wordt ondersteund door de onderliggende bruine melanine, wat de bandkleur een warm, bijna goudgeel uiterlijk geeft. Een lichtere bandkleur komt zeker voor, echter de voorkeur gaat uit naar een diep warme gele bandkleur.

Poppen van de geelband bandvink worden niet in de standaard beschreven. Omdat deze niet als zodanig herkenbaar zijn en dus niet afwijken van de "roodband" poppen.

